

نقش بی بدیل صنایع خلاق فرهنگی در افزایش تاب آوری جامعه در ایام جنگ و بحران

آزاده لشکری زاده، مسئول توسعه صنایع خلاق پارک علم و فناوری کرمان

آزاده لشکری زاده، مسئول توسعه صنایع خلاق پارک علم و فناوری کرمان در یادداشتی به اهمیت صنایع خلاق در زمان جنگ و بحران پرداخته است. صنایع خلاق و فرهنگی در این دوران باعث ایجاد تاب آوری و ایجاد بستری برای ابراز هویت جمعی و همدلی تبدیل می شود. در این یادداشت آمده است: به گزارش بازارکار، در زمان جنگ و بحران، جامعه بیش از هر زمان دیگر به منابعی نیاز دارد که بتواند امید، هویت و انگیزه ادامه زندگی را تقویت کند. در این میان، صنایع خلاق و فرهنگی که شامل حوزه هایی نظیر هنرهای تجسمی، ادبیات، موسیقی، رسانه، سینما، تئاتر و حتی فناوری های نوآورانه محتوایی هستند، به عنوان نیروی نرم جامعه، نقشی اساسی در ایجاد تاب آوری ایفا می کنند. این صنایع با بهره گیری از قدرت داستان گویی، احساس برانگیزی، الهام آفرینی و ارتباط سازی، می توانند بحران را به بستری برای ابراز هویت جمعی و همدلی تبدیل کنند. وجود فضاهای فرهنگی و محصولات خلاق طی بحران، به کاهش استرس و ترس کمک می کند، زبان مشترکی برای درد و امید می آفریند و باعث می شود جامعه کم تر دچار فروپاشی روانی گردد. به تعبیر دیگر، صنایع خلاق، زیربنای تاب آوری فرهنگی شده و توان مقابله جامعه با آسیب های روانی و اجتماعی را شدت می بخشد.

تقویت هویت جمعی و روح همبستگی ملی

یکی از کارکردهای مهم صنایع خلاق و فرهنگی در دوره جنگ، تقویت هویت جمعی و ایجاد حس همبستگی ملی است. آثار هنری، موسیقی های حماسی، فیلم ها و داستان هایی که از دلایر و انسجام اجتماعی روایت می کنند، به مردم یادآور می شود که تنها نیستند و بحران، بخشی از سرگذشت و هویت مشترک آن ها است. نمایش جشنواره ها، تئاترها و مناسبت های فرهنگی حتی در ایام بحران، معنای نمادین پایدار و مقاومت را تقویت می کند. این صنایع، ابزاری برای احیای سنت ها و باورهای ملی و مذهبی نیز هستند که نسل ها را به یکدیگر پیوند داده و امید به آینده را حفظ می کنند. تجربه کشورهای بحران زده نشان داده حمایت از این حوزه خود به نوعی سرمایه گذاری در تاب آوری اجتماعی است.

بهبود سلامت روان و ایجاد فضای ترمیم عاطفی

هنر و خلاقیت، همواره پناهگاهی مطمئن در روزهای تلاطم بوده اند. فعالیت های هنری مثل نقاشی، نوشتن، موسیقی، تئاتر و حتی سرگرمی های جمعی، علاوه بر ترمیم عاطفی، فرصت ابراز احساسات، غم و اضطراب را برای افراد فراهم می آورند. در دوران جنگ، بسیاری از گروه های آسیب پذیر همچون کودکان، سالمندان و زنان نیازمند حمایت روانی هستند. مشارکت در پروژه های فرهنگی یا تولید آثار هنری، برای این افراد نقش درمانی ایفا کرده و با امیدبخشی، اضطراب جمعی را تخفیف می دهد. این فرآیند هنری نه تنها بر فرد بلکه بر فضای کل جامعه تأثیر مثبت دارد و میزان افسردگی و ناامیدی عمومی را به صورت چشمگیری کاهش می دهد.

تولید روایت های الهام بخش و مقابله با پروپاگاندا

صنایع خلاق و فرهنگی در دوران بحران، به تولید و ترویج روایت های امیدبخش، قهرمانی و مقاومت مشغول اند. این روایت ها با قدرت داستان سرایی خود، نگاه جامعه را از صرف رنج به سوی امکان ایستادگی و بازسازی معطوف می کنند. در برابر موج شایعات، اخبار منفی و فعالیت رسانه های دشمن، محصولات فرهنگی و هنری داخلی روایت رسمی و مثبتی از وضعیت جامعه ارائه می دهند؛ روایتی که می تواند روحیه شهروندان را حفظ و انگیزه بهبود وضع موجود را تقویت کند. از موسیقی های مقاومت تا مستندسازی روزهای دشوار، صنایع خلاق حافظ روایت ماندگار ملی اند که سرمایه اجتماعی را برای نسل های بعد نیز به یادگار می گذارند.

اقتصاد خلاق و تاب آوری معیشتی جامعه

بر خلاف تصور رایج که صنایع فرهنگی را صرفاً ابزاری برای سرگرمی می داند، این حوزه ها بخش قابل توجهی از اقتصاد کشور را در دوران بحران سرپا نگه می دارند. صنایع فرهنگی با ماهیت شبکه ای و انعطاف پذیری بالا، فرصت های برای اشتغال زایی و حفظ معیشت هنرمندان و متخصصان خود فراهم می آورند. در شرایطی که بسیاری از صنایع به دلیل مخاصمه متوقف می شوند، فعالیت هایی مثل تولید محتوای دیجیتال، نشر آثار فرهنگی، عرضه محصولات صنایع دستی یا اجرای برنامه های کوچک هنری می تواند جریان مالی محدودی اما پایدار ایجاد کند. حمایت از این اقتصاد خلاق، کمک بزرگی به تاب آوری اقتصادی و امیدآفرینی در جامعه است.

در نهایت باید اذعان کرد که صنایع خلاق و فرهنگی سرمایه ای بی بدیل برای بالا بردن تاب آوری جامعه در روزهای بحران به شمار می روند. توصیه سیاستی مهم در این حوزه، تدوین برنامه های حمایتی، تسهیل دسترسی به منابع لازم، آموزش مهارت های خلاقه و فراهم سازی زیرساخت مشارکت عمومی در فعالیت های فرهنگی است. اقداماتی مانند حفظ و تقویت فضاهای فرهنگی، حمایت از تولید آثار هنری، ترویج جشنواره های محلی و پشتیبانی از هنرمندان مستقل، زمینه بازگشت جامعه به مسیر عادی و رونق پس از بحران را هموار می کند. در عصر جدید، تنها جوامعی که به صنایع فرهنگی خود بها دهند، توان عبور پیروز از بحران ها را خواهند داشت.